

НАУКОВА ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТІВ

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ (ч. 2)

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Під *дипломатикою* вчений-ерудит розумів вчення про *історичні акти*,
про *ознаки*, за якими визначалася ступінь *достовірності* всяких документів,
про *способи виявлення підробок* в них,
про стародавні *матеріали для письма* і *види останнього*,
про *види документів*,
про *канцелярські традиції* у створенні документів,
про *написи, монограми, печатки*

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Передмова до "De re diplomatica" :

"Дві обставини сприяли написанню цієї праці: з одного боку – користь цієї нової науки, з іншого – необхідність захищатися [...] Спростовуючи закиди, які нам зробили сердиті опоненти, ми намагалися не лише йти далі реплік, а сказати всю правду [...]. Якщо читач пригадує, що важче захищатися, ніж звинувачувати, а більш сильним аргументом є те, що набагато легше причиняти рани, чим їх загоювати"

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Даніель ван Папелброк:

“Мушу вам зізнатися, що для мене більша сатисфакція мати працю на цю тему, ніж вам давати привід писати твір настільки досконалий”

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Перша книга "*De re diplomatica*"
знайомить зі стародавніми документами,
акцентуючи увагу на *матеріалах письма*
та почерку (l'écriture) дипломів та
грамот.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Друга книга "*De re diplomatica*"
присвячена жанрам документів,
підписам, печаткам і датуванню
писемних пам'яток

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

У третій книзі Ж. Мабійон розкриває *походження* багатьох стародавніх *дипломів* та відкидає правила, за якими вчений-ієзуїт Д. Папелброк пропонує розрізняти стародавні документи оригінальні чи сумнівні.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

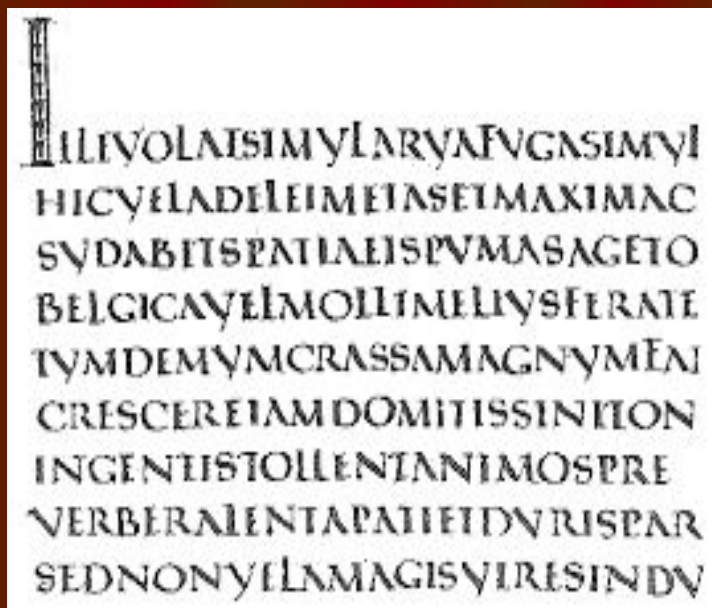
У четвертій книзі згадуються *володіння франкських королів* (francorum regum palatiis, villisque regiis), що фігурують у дипломах і за якими можна датувати документи.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

П'ята книга презентує 60 гравірованих на міді таблиць з різними *стародавніми почерками*.

Таблиці класифіковані у такому порядку:
перша група** містить зразки ***найдавнішого римського письма:
“уставного” (“romaines capitales”)
скоропису (“cursives”)

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

romaines capitales –
уставне римське
письмо

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Während die Schriftzeichen selbst ihre Bedeutung nie ändern, sind ihre Formen steter Wandlung unterworfen. Hauptanteil daran hat die Kurrentschrift, die aus den Kapital- und Buchschriften entstehend, diese immer wieder beeinflusst und verändert. Diese Schrift, zu verschiedenen Zeiten und verschiedenen Ländern geschrieben, entwickelt sich so unterschiedlich, daß ihr gemeinsamer Ursprung kaum mehr ersichtlich ist. Die anfänglich unbewußten Formveränderungen und Ligaturen werden durch die Charaktere der die Schrift schnell Schreibenden bedingt. Aus der Endsumme all dieser Abweichungen kristallisiert sich dann die französische Bastarda

CH/18

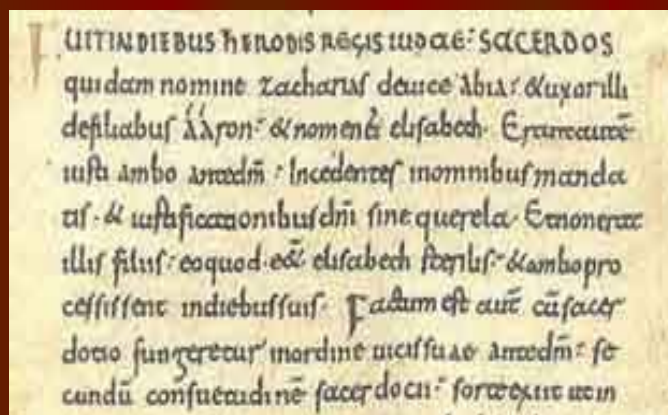
Cursives - скоропис

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

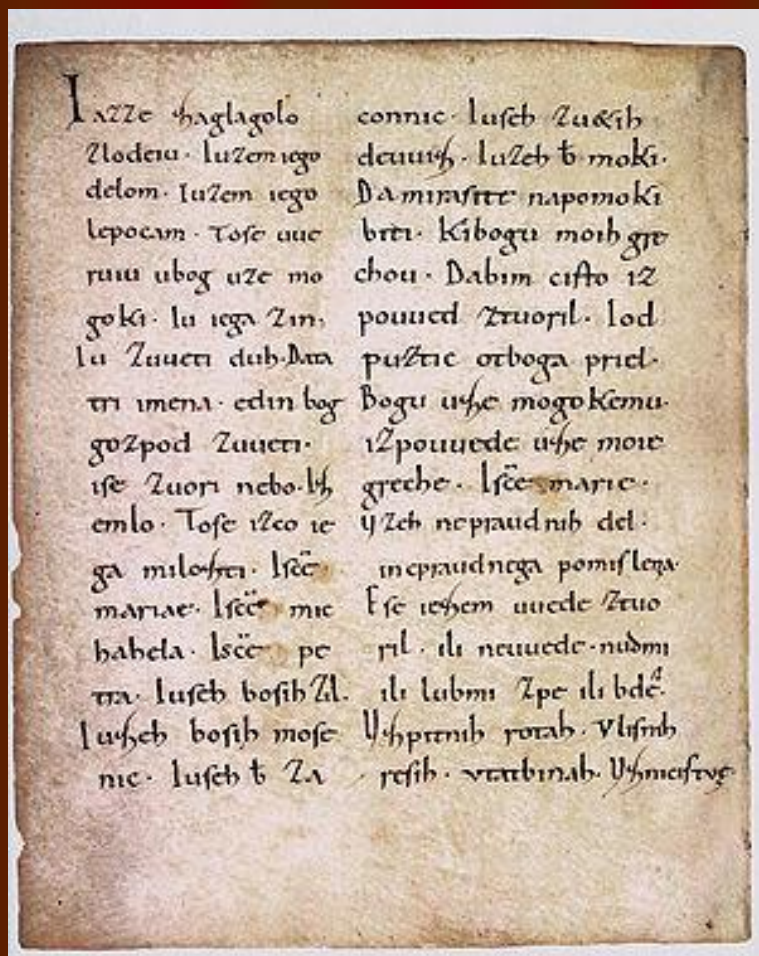
*друга група – презентує письмо
галльське (gallican), каролінгське
(caroline), готичне (gotique), рунічне
(runique), меровінзьке (mérovingienne),
саксонське (saxone), ломбардійське
(lombardique) до 15 ст. включно

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

caroline - каролінгське
ПИСЬМО

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

каролінгський мінукул – різновид середньовічного письма, яким послуговувалися до початку 13 ст. при написанні книжок, християнських текстів, навчальних посібників; пізніше цей шрифт розвився у готичний)

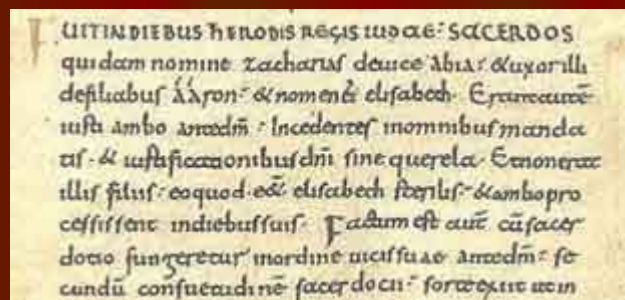
Мінукул, мінукульне письмо (*minusculus* – маленьк.) – алфавітне письмо, із рядкових літер

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

1675 р. вийшов перший том праці Ж. Мабійона "*Analecta Vetera*". Збірник (аналекти – від грецького *analekta*, пізніше латинського *analecta* – збирати, об'єднувати, синонім поняття антологія, хрестоматія, зібрання вибраних текстів), де опублікував двадцять шість листів знаменитого англосаксонського ченця, ученого і педагога, діяча каролінгського відродження (період розквіту освіти, науки і мистецтва, що припадає на кінець 8 – початок 9 ст. і пов'язаний з правлінням Карла Великого), засновника писемної школи у Турі *Алкуїна* (Alcuin, 735–804 рр. – активізував писців на створення каролінгського мінускула

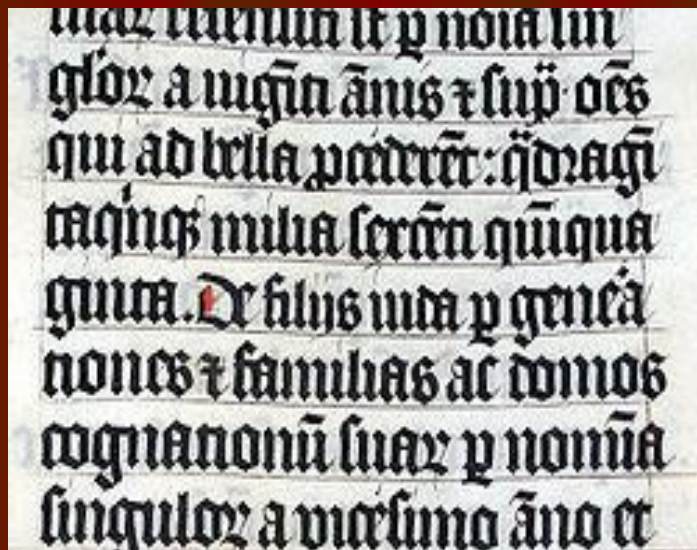
1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Minuscule caroline dans un parchemin du Xe siècle

*різновид середньовічного письма. Ним
послугувались приблизно між 800 і
1200 роками при написанні книжок,
християнських та нерелігійних
текстів, навчальних посібників;
шрифт далі розвився в **ГОТИЧНИЙ** і
вийшов з ужитку*

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

gotique – готичне ПИСЬМО

видовженість та «ламаність» в часи виникнення забезпечували економію місця при письмі на пергаменті, що тоді був доволі дорогим

відбулися зміни у техніці письма. Калам замінено на пташине перо, яке дозволяло поліпшити динаміку письма

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**Львівський національний університет
імені Івана Франка**

Ільків-Свидницький

Микола Мирославович

УДК 930. 272:124 (477. 83-25) "13/15"

ГОТИЧНЕ ПИСЬМО У КАНЦЕЛЯРІЇ ЛЬВІВСЬКОГО МАГІСТРАТУ КІНЦЯ XIV – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVI СТ.

**Спеціальність 07.00.06 – історіографія,
джерелознавство
та спеціальні історичні дисципліни**

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук
Львів – 2009**

Графічною основою виникнення готичного письма був каролінзький мінускул.

національні типи латинського письма:
острівне (англосаксонський й ірландський мінускул), *бенеventанське* і *північно-італійське* (ломбардське)

У XIV ст. виділяється **"українська провінція" латинського письма** розпочала своє існування у скрипторіях та канцеляріях Галицько-Волинської держави Наступний етап формування "української провінції" латинського письма пов'язаний зі Львовом і територією Руського воєводства, зростанням ролі міста як важливого писарського осередку

Найбільший вплив на актове письмо канцелярії Львівського магістрату в кінці XIV ст. мала

ТЕКСТУРА (вид готичного книжкового письма)

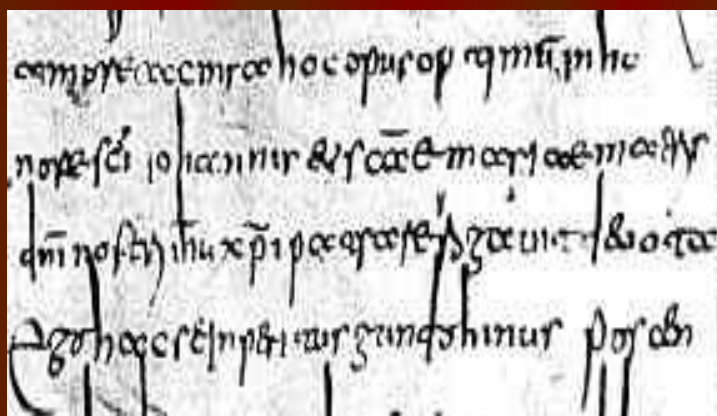
1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

runique – рунічне
письмо - германська
абетка, яка зазнала
впливу латинської
абетки але має
багато відмінностей

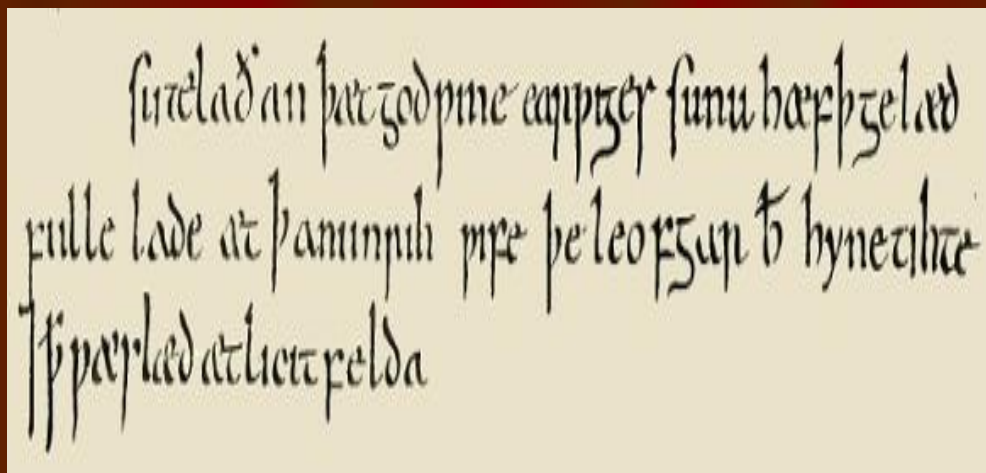
1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

mérovingienne –
меровінзьке письмо

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Saxone – саксонське ПИСЬМО

sutelad an þæt god þine earpigez sunu hæfþ gelæd
fulle lade at þam unrih wize þe leoƿƿan to hynetihce
þæt we ƿar læd at licet felda

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

* у третю групу включені **дипломи** французьких королів від Дагоберта I (Dagobert I, 604–639 pp. – король франків династії меровінгів) до Людовіка IX (Saint-Louis, 1214–1270 pp. – французький король з 1226 p. із династії Капетінгів (Capétiens)) **з печатками та королівськими монограмами;**

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Diplôme de Dagobert
Ier (628)

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

*у четвертій групі об'єднані папські булли (bulles de Papes) і церковні грамоти (chartes ecclésiastiques).

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

В “De re diplomatica” Ж. Мабійон приділив увагу комплексу прийомів датування та встановлення *оригінальності* документів чи їх *підробки*

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Основний метод експертизи документів, запропонований Ж. Мабійоном – метод **формулярного аналізу**.

В кожній канцелярії, у кожному регіоні у певний історичний час існували традиції укладання документів. Науковими заслугами Ж. Мабійона є

**** визначення загальних та особливих клаузул** середньовічних документів, послідовність їх поєднання,

**** встановлення типів формулярів**, кожен з яких пов'язаний з місцем і часом створення, та визначення оригінальності документів за особливостями формуляра, які вживалися в тій чи іншій канцелярії певного часу

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Крім формулярного аналізу Ж. Мабійон звернув увагу на **особливості** стародавнього **латинського письма**. В різних країнах, окремих регіонах в різний час формувалися і побутували різні типи латинського письма. Саме Ж. Мабійоном була створена **теорія "національних типів"** латинського письма, яка стала важливим інструментом в практиці експертів.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

За характером палеографічних текстів можна визначити час і місце (локалізація) створення документів.

Жан Мабійон впритул наблизився до *палеографії* – допоміжної історичної дисципліни, яка дозволяла йому групувати документи за їх хронологією і географічною належністю, базуючись на надійних історичних даних.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Формулярний та палеографічний аналіз текстів документів вчений-ерудит радив доповнити ще одним **методом** – враховувати **ВІДПОВІДНІСТЬ ВЖИВАННЯ ТИТУЛІВ**, зазначених у документах. Саме він акцентував увагу на наявності в текстах документів **форм титулатури** або стереотипних формул ввічливості.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

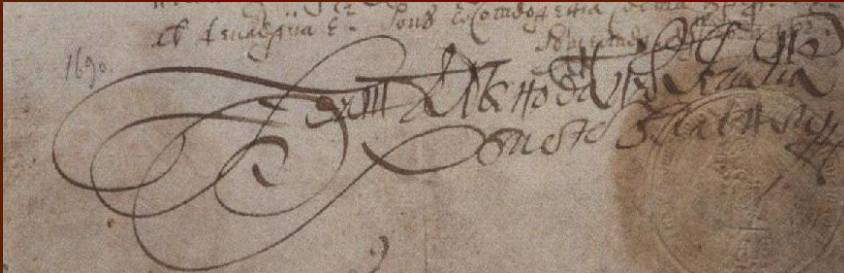
Метод *ВІДПОВІДНОСТІ ВЖИВАННЯ ТИТУЛІВ*
у практиці експертів

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

**Реєстр Війська
Запорозького
1649 року**
Зазначення титула
Богдана
Хмельницького

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

*Білопілья, 11(21) грудня **1648** р. – Універсал Богдана Хмельницького про припинення бунтів і відправку Степана Гирича на втихомирення свавільників.

Bohdan Chmielnicki, **hetman z Woyskiem i.k.mci Zaporowskiem**

*Чигирин, 14(24) грудня **1649** р. – Лист Богдана Хмельницького до Аслан-аги з проханням вплинути на кримського хана і калгу-султана, щоб татари якнайшвидше прислали військо на допомогу козакам.

lasnie wielmożny msci panie Asłam aga, nasz wielce mści panie y dobrodzieju.

Datt w Czehrynie d. 14 Aprilis, a° 1649.

Wielmoznosci waszey wm. n.m. p. powolni słudzy y pezyiaciele Bohdan Chmielnicki, **hetman Woyska Zaporowskiego.**

* Чигирин, 17 (27) листопада **1656** р. – Універсал Богдана Хмельницького до козаків із заборорою чинити шкоди маєтностям Богуслава Радзивіла і місту Слуцьку, котрі відійшли під оборону і протекцію Війська Запорізького²⁴.

Bogdan Chmielnickij, gietman z Wojskom jeho carskoho wielkzestwa Zaporozskim.

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Мы, Павел Первый, Император и Самодержец Всероссийский, Московский, Киевский, Владимирский, Новгородский, Царь Казанский, Царь Астраханский, Царь Сибирский, Царь Херсониса Таврического, Государь Псковский и Великий Князь Смоленский, Литовский, Волынский и Подольский, Князь Эстляндский, Лифляндский, Курляндский и Семигальский, Самогитский, Корельский, Тверский, Югорский, Пермский, Вятский, Болгарский и иных, Государь и Великий Князь Новагорода Низовския земли, Черниговский, Рязанский, Полоцкий, Ростовский, Ярославский, Белозерский, Удорский, Обдорский, Кондийский, Витебский, Мстиславский и всея Северныя страны Повелитель и Государь Иверския земли, Карталинских и Грузинских Царей и Кабардинския земли, Черкасских и Горских Князей и иных наследный Государь и Обладатель, Наследник Норвежский, Герцог Шлезвиг-Голстинский, Стормарнский, Дитмарсенский и Ольденбургский и Государь Еверский и прочая, и прочая, и прочая

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Мы, Николай Первый, Император и Самодержец Всероссийский, Московский, Киевский, Владимирский, Новгородский, Царь Казанский, Царь Астраханский, **Царь Польский**, Царь Сибирский, Царь Херсониса Таврического, Государь Псковский и **Великий Князь** Смоленский, Литовский, Волынский, Подольский и **Финляндский**, Князь Эстляндский, Лифляндский, Курляндский и Семигальский, Самогитский, Белостокский, Корельский, Тверский, Югорский, Пермский, Вятский, Болгарский и иных; Государь и Великий Князь Новагорода Низовския земли, Черниговский, Рязанский, Полоцкий, Ростовский, Ярославский, Белоозерский, Удорский, Обдорский, Кондийский, Витебский, Мстиславский и Государь Иверския, Карталинския, Грузинския и Кабардинския земли, Черкасских и Горских Князей и иных наследный Государь и Обладатель, Наследник Норвежский, Герцог Шлезвиг-Голстинский, Стормарнский, Дитмарсенский и Ольденбургский и прочая, и прочая

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

При експертизі документів має значення аналіз титулів, які дозволяють встановити автора, час створення документа.

Табель про ранги 24.01.1722 – титули прийняли стійку систему
(2 редакції 18 і 19 ст.ст.)

[illegible]

TABLE OF CONTENTS			
CONTENTS			
Page	Chapter	Section	Page
1	Introduction	1	1
2	Chapter I	1	2
3	Chapter II	1	3
4	Chapter III	1	4
5	Chapter IV	1	5
6	Chapter V	1	6
7	Chapter VI	1	7
8	Chapter VII	1	8
9	Chapter VIII	1	9
10	Chapter IX	1	10
11	Chapter X	1	11
12	Chapter XI	1	12
13	Chapter XII	1	13
14	Chapter XIII	1	14
15	Chapter XIV	1	15
16	Chapter XV	1	16
17	Chapter XVI	1	17
18	Chapter XVII	1	18
19	Chapter XVIII	1	19
20	Chapter XIX	1	20
21	Chapter XX	1	21
22	Chapter XXI	1	22
23	Chapter XXII	1	23
24	Chapter XXIII	1	24
25	Chapter XXIV	1	25
26	Chapter XXV	1	26
27	Chapter XXVI	1	27
28	Chapter XXVII	1	28
29	Chapter XXVIII	1	29
30	Chapter XXIX	1	30
31	Chapter XXX	1	31
32	Chapter XXXI	1	32
33	Chapter XXXII	1	33
34	Chapter XXXIII	1	34
35	Chapter XXXIV	1	35
36	Chapter XXXV	1	36
37	Chapter XXXVI	1	37
38	Chapter XXXVII	1	38
39	Chapter XXXVIII	1	39
40	Chapter XXXIX	1	40
41	Chapter XL	1	41
42	Chapter XLI	1	42
43	Chapter XLII	1	43
44	Chapter XLIII	1	44
45	Chapter XLIV	1	45
46	Chapter XLV	1	46
47	Chapter XLVI	1	47
48	Chapter XLVII	1	48
49	Chapter XLVIII	1	49
50	Chapter XLIX	1	50
51	Chapter L	1	51
52	Chapter LI	1	52
53	Chapter LII	1	53
54	Chapter LIII	1	54
55	Chapter LIV	1	55
56	Chapter LV	1	56
57	Chapter LVI	1	57
58	Chapter LVII	1	58
59	Chapter LVIII	1	59
60	Chapter LIX	1	60
61	Chapter LX	1	61
62	Chapter LXI	1	62
63	Chapter LXII	1	63
64	Chapter LXIII	1	64
65	Chapter LXIV	1	65
66	Chapter LXV	1	66
67	Chapter LXVI	1	67
68	Chapter LXVII	1	68
69	Chapter LXVIII	1	69
70	Chapter LXIX	1	70
71	Chapter LXX	1	71
72	Chapter LXXI	1	72
73	Chapter LXXII	1	73
74	Chapter LXXIII	1	74
75	Chapter LXXIV	1	75
76	Chapter LXXV	1	76
77	Chapter LXXVI	1	77
78	Chapter LXXVII	1	78
79	Chapter LXXVIII	1	79
80	Chapter LXXIX	1	80
81	Chapter LXXX	1	81
82	Chapter LXXXI	1	82
83	Chapter LXXXII	1	83
84	Chapter LXXXIII	1	84
85	Chapter LXXXIV	1	85
86	Chapter LXXXV	1	86
87	Chapter LXXXVI	1	87
88	Chapter LXXXVII	1	88
89	Chapter LXXXVIII	1	89
90	Chapter LXXXIX	1	90
91	Chapter LXXXX	1	91
92	Chapter LXXXXI	1	92
93	Chapter LXXXXII	1	93
94	Chapter LXXXXIII	1	94
95	Chapter LXXXXIV	1	95
96	Chapter LXXXXV	1	96
97	Chapter LXXXXVI	1	97
98	Chapter LXXXXVII	1	98
99	Chapter LXXXXVIII	1	99
100	Chapter LXXXXIX	1	100

Класи	Чини			
	Цивільні	Військові	Військово-морські	Придворні
I	Капцгер	Генерал-фельдмаршал	Генерал-адмірал	
II	Дійсний таємний радник	Генерал-аншеф (до 1796 р.); Генерал-від-кавалерії; Генерал-від-інфантерії; Генерал-від-артилерії	Адмірал	Обер-камерхер; Обер-сфмаршал; Обер-читаймейстер; Обер-сєрмейстер; Обер-зофмейстер; Обер-шенк; Обер-церемоніймейстер; Обер-форшмейдер
III	Таємний радник	Генерал-лейтенант (в 1730-х рр. – наприкінці XVIII ст. – генерал-поручик)	Вице-адмірал	Гофмаршал; Шталмейстер; Єсєрмейстер; Гофмейстер;
IV	Дійсний статський радник, Обер-прокурор, Герольдмейстер	Генерал-майор	Контр-адмірал, Шарубаност (в першій чверті XVIII ст.)	
V	Статський радник	Бригадир (до 1799 р. із відомою щого чину в V класі військових чинів не стало)	Капітан-командор (до 1799 р.)	Церемоніймейстер
VI	Колєзький радник, Військовий радник	Полковник	Капітан першого ранга	
VII	Надєрний радник	Підполковник	Капітан другого ранга	
VIII	Колєзький асєсор	Майор (у 1731–1797 рр. чин майора поділявся на Прем'єр- і Сєкунд-майора; в 1884 р. чин Майора відмінено); Капітан та Ротмістр (в кавалерії) – з 1884 р.	Капітан третього ранга (у XVIII ст.); Капітан-лейтенант (до 1884 р., в 1907– 1911 рр.); Старший лейтенант – з 1912 р.	
IX	Титулярний радник	Капітан, Ротмістр (в кавалерії) – до 1884 р.; Штабс-капітан, Штабс- ротмістр (в кавалерії) – з 1884 р.	Капітан-лейтенант (у XVIII ст.); Лейтенант (з 1884 р.); Старший лейтенант (1907–1911 рр.)	
X	Колєзький секретар	Капітан-поручик – до 1778 р.; Штабс-капітан – до 1884 р.; Поручик – з 1884 р.	Лейтенант (до 1884 р.); Мичман (з 1885 р.)	
XI	Корабельний секретар (у XVIII ст.)	Поручик – до 1884 р.		
XII	Губернський секретар	Сєкунд-поручик; Унтерлейтенант (у XVIII ст.); Підпоручик, Корнет – з 1884 р.	Мичман (до 1885 р.)	
XIII	Провінційний секретар, Сенатський регєстратор, Синодський регєстратор, Кабінетний регєстратор (у XVIII ст.)	Підпоручик – до 1884 р. Прапорщик (з 1884 р. – лише у воєнний час)		
XIV	Колєзький регєстратор	Фєндрик (у XVIII ст.)	Мичман (у XVIII ст.)	
Класи		Титули		
I–II		Ваше високопревосходительство		
III–IV		Ваше превосходительство		
V		Ваше высокоблагородіє		
VI–VIII		Ваше высокоблагородіє		
IX–XIV		Ваше благородіє		

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Крім титулів за рангами були титули за походженням
“Светлейший князь” – ***Ваша Светлость*** (особам
князівського достоїнства і особливою вказівкою царя)

Князь – ***Ваше Сиятельство***

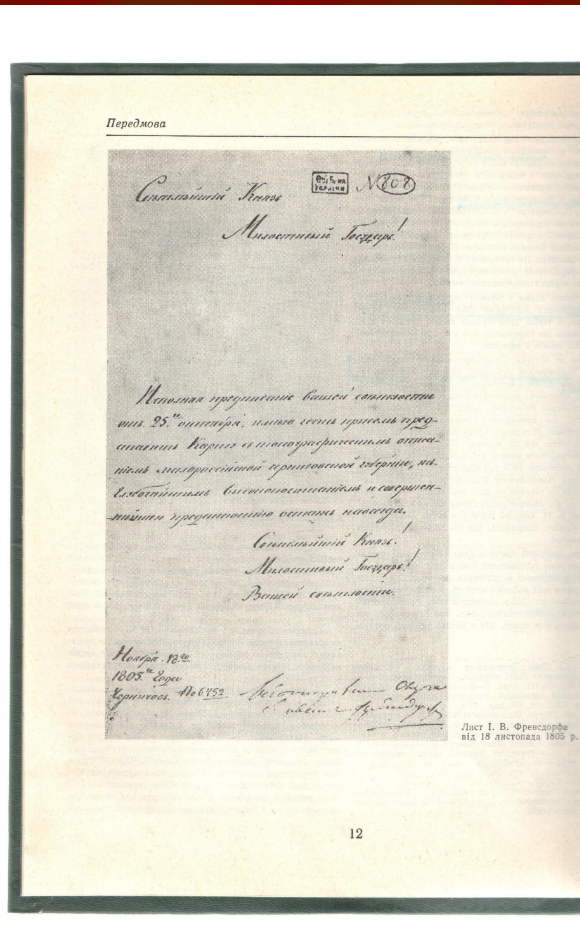
Граф – ***Ваше Сиятельство***

Барон – ***Ваше Благородие***

Дворянин - ***Ваше Благородие***

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Лист від 18 листопада 1805 р.
Чернігівського цивільного губернатора
Івана Васильовича Френсдорфа
до **СВЕТЛЕЙШЕГО КНЯЗЯ**

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Форма титулатури дала можливість точно визначити адресата – *міністра внутрішніх справ Віктора Павловича Кочубея, який мав титул “світлейший князь” на відміну від “сиятельнейшого князя” Олексія Борисовича Куракіна – генерал-губернатора Малоросії*

титул “*сиятельство*” був наданий всім князівським (які не користувалися титулом “*святлости*” – за особливі заслуги) і графським родинам

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Особлива система титулів у духовенства

Чернече (чорне) духовенство поділялося на п'ять рангів: 1. митрополит, 2. архієпископ, 3. єпископ, 4. архімандрит, 5. ігумен

Біле духовенство мало чотири ранги: 1. протоієрей, 2. ієрей (священик), 3. протодиякон, 4. диякон

****митрополити та архієпископи – «Высокопреосвященство»**

****єпископи – «Преосвященство»**

Три вищі ранги мали титул архієрей з відповідним загальним титулом «**Владика**»

****архімандрити, настоятелі, ігумени, протоієреї – «Высокопреподобие»,**

****ієромонахи, священники – «Преподобие», «Священство»**

Див.: Наталія Пуряєва. Словник церковно-обрядової термінології
. – К., 2002

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Титулування:

Ваша Святість

Ваше Преосвященство

Ваше Високопреподобство

Ваше Блаженство

*«Его Блаженству, Блаженнейшему Владимиру, Митрополиту
Киевскому и Всея Украины»*

*«Его Высокопреосвященству, Высокопреосвященному Агафангелу
Митрополиту Одесскому и Измаильскому»*

*«Его Святейшеству, Святейшему Кириллу Патриарху Московскому и
всея Руси» (також Патріарху Сербському, Патріарху всея
Грузії...)*

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Систему чинів, звань і титулів доповнювала ієрархічна система державних орденів (Андрія Первозванного, Св. Катерини, Св. Володимира, Св. Анни, Св. Георгія, Олександра Невського, Св. Станіслава, Білого Орла)

“Статский советник и кавалер...”

1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Труднощі, які стояли на шляху евристичної роботи Ж. Мабійона: актовий матеріал був розкиданий у численних на той час монастирях; пошуки архівних документів супроводжувалися безсистемним їх виданням у великій кількості. Саме тому Мабійону приписують думку про необхідність видання каталога опублікованих актів, які б спрощували їх пошуки в архівних сховищах